

ĮVAIRIOS ETIOLOGIJOS SKAUSMINIŲ SINDROMŲ GYDYMAS NETRADICINIAIS GYDYMO METODAIS

A. Zorys

Kauno Refleksoterapijos-akupunktūros klinika

Anotacija

Žmonės dažnai ištinka įvairios negalios. Be įprastų gydymo būdų, jie vis dažniau renkasi ir netradicinius metodus, o ypač tuomet, kai tradiciniai gydymo būdai pakankamai gerų rezultatų neduoda. Akupunktūra yra vienas iš tokių netradicinių gydymo būdų. Straipsnyje pateikta daug autorius per daugelį metų sukauptos informacijos ir rekomendacijų įvairios etiologijos skausminiams sindromams gydyti kombinuojant tradicinius ir netradicinius gydymo būdus, tarp kurių dažniausiai naudojama akupunktūra ir kitos refleksoterapijos priemonės. Tyrimai, kuriais remiantis buvo parengtos nuorodos ir rekomendacijos, atlikti Kauno Refleksoterapijos-akupunktūros klinikoje. Buvo išanalizuoti 968 atvejai su įvairios etiologijos skausminiais sindromais, kuriems gydyti taikyta akupunktūra ir kitos refleksoterapijos priemonės, davusios teigiamų rezultatų. Visi tiriamieji buvo darbingo amžiaus – nuo 31 iki 60 metų. Rekomendacijose pateikiami ne tik specifiniai biologiškai aktyvūs taškai konkrečiam skausminiam sindromui, bet ir biologiškai aktyvūs taškai priklausomai nuo skausmo lokalizacijos, radiacijos, charakterio bei susirgimo.

PAGRINDINIAI ŽODŽIAI: skausminiai sindromai, refleksoterapija, akupunktūra, biologiškai aktyvūs taškai, rekomendacijos.

Abstract

People often suffer various malaises. Apart from traditional treatment they more and more often choose non-traditional ones, especially when the traditional treatments do not provide good enough results. Acupuncture is one of the non-traditional ways of treatment. This paper presents perennial results of author's researches, which were carried out over a long period of various etiology pain syndromes' treatment by means of combination of traditional and non-traditional remedies, such as acupuncture and other means of reflex therapy. Researches, which allowed finding and concluding of the presented information, guidelines and recommendations, were performed in Kaunas Clinics of Reflex Therapy. 968 cases having various etiology pain syndromes were analysed and treatments based mostly on acupuncture and other means of reflex therapy were applied what resulted into improvement of health. All researched patients were able-bodied having age from 31 to 60 years. The presented recommendations include not only biologically active points for the particular pain syndrome but also biologically active points depending on the locality of pain, irradiation, character and type of the case.

KEY WORDS: pain syndromes, reflex therapy, acupuncture, biologically active points, guidelines, recommendations.

Įžanga

Žmonės ištikti negalios, be įprastų gydymo būdų, renkasi ir netradicinius gydymo metodus. Akupunktūra – vienas iš jų. Žmogus nuo pat senovės žinojo, kaip sau padėti – pavyzdžiui, esant skausmui, trindavo sumuštą vietą arba skaudamą organą. Taigi pats savaime išaiškino skausmingus taškus, kuriuos veikdavo – trindavo, spausdavo ir kt. Ugnies atsiradimas padėjo „gimti“ prideginimo metodui. Žiaurios gamtos sąlygos vertė žmogų būti visą laiką budriam, dėl to reikėjo būti sveikam ir stipriam. Gal būt dėl to, jog tikėjo ugnies jėga, pradėjo prisideginti ugnimi žaizdas, įkandimus, kraujavimus, net skaudamas vietas. Stiprus prideginimas, kaip ir skausmingųjų taškų masažavimas, sukeldavo dar didesnę skausmą, o po masažo jis sumažėdavo. Dėl to žmonės stengėsi dirbtinai sukelti skausminį sudirginimą bet kuo, lazda, akmeniu, karščiu, šalčiu, kad tik sumažintų savo kentėjimą. Ilgai naudojant dirginimą buvo nustatyti dėsningumai dirginant tą ar kitą tašką, zoną ar sritį. Veikiant vienus taškus buvo efektas esant vieniems sudirginimams, o kitus – kitiems. Taškai įgavo savo pavadinimus ir topografinius aprašymus. Paaiškėjo, jog dirginant biologiškai aktyvius taškus (BAT), gali būti veikiamas vienas ir tas pats organas. Dėl vienodo veikimo taškai buvo sugrupuoti į linijas, kurios vėliau įgavo kanalų pavadinimus. Šiais kanalais energija cirkuliuoja griežta tvarka.

Laikui bėgant buvo kaupiama patirtis ir palaipsniui susiformavo naujas įvairių ligų gydymo būdas, pagrįstas biologiškai aktyviuose kanaluose esančių biologiškai aktyvių taškų dirginimu adatomis, vadinamas akupunktūra arba adatų terapija. Vėliau buvo pradėtos naudoti ir kitos BAT dirginimo priemonės – elektra (elektropunktūra) ir lazerio spindulys (lazeriopunktūra).

Vakarų medicina savo dėmesį daugiau koncentruoja į procesus, kurie vyksta pakenktame organizme arba jo dalyje. Akupunktūra labiau „nukreipta“ į pakenktosios dalies ir dvylikos pagrindinių kanalų harmonizavimą. Vakarų medicina nagrinėja matomą patologiją, o akupunktūra – akimi nematomą gyvybinės energijos tekėjimą kanalais. Suprantančiam galima pasakyti, jog „vakarietiška“ medicina „rūpinasi“ žmogaus kūno fiziniu lygiu ir gydymui naudoja analitinius – eksperimentinius nenatūralius gydymo metodus, o Rytų medicinos gydymo metodai leidžia siekti tiek fizinės, tiek dvasinės harmonijos, o tai yra sveikata ir galimybė žmogui pragyventi tiek, kiek leidžia jo genetinis kodas.

Nepaisant kai kurių prieštaravimų, Vakarų ir Rytų medicina papildė viena kitą ir atveria naujus kelius žmonijos gydymui ir profilaktikai. Norisi tikėtis, jog netolimoje ateityje plačiau taikant gydymą Senovės Rytų metodais, žmonės gal „išsilaisvins“ nuo daugelio medikamentų bei kitų priklausomybių, jog akupunktūra bei refleksoterapija atlaikė visų laikų išbandymus ir išliko iki mūsų dienų. Ji egzistuoja kaip atominė ar psichinė energija, kaip ir visa Visata. Vadinas, ji ilgai bus reikalinga. Jei refleksoterapija ir akupunktūra plačiai prasme būtų taikomos profilaktiškai du arba keturis kartus metuose, jos leistų išvengti daugumos susirgimų didesnei daliai žmonių, nes tai yra kompleksinis požiūris nuo profilaktikos ir gydymo iki gyvenimo būdo pokyčių.

1. Pagrindiniai akupunktūros principai

Akupunktūra arba adatų terapija – tai Senovės Rytų medicinos gydymo metodas, kuris naudojamas daugiau kaip 160-ye pasaulio šalių. Europiečiai akupunktūra susidomėjo tik 19 a. Lietuvoje akupunktūra pradėta taikyti šio amžiaus septintajame dešimtmetyje. Adatų terapijos tėvynė yra Kinija, nors esama duomenų, jog akupunktūra egzistavo ir kitose tautose – Korėjoj, Indijoj, Vietname ir kt. Tai savarankiška medicinos specialybė, turinti savyje daugumos medicinos šakų pradmenis ir tęstinumą, kuri remiasi Rytų filosofija, savita diagnostika ir gydymo metodais. Akupunktūra, kaip medicinos ir mokslo sritis, vystėsi tūkstantmečiais ir išliko iki mūsų dienų, todėl apie ją įdomu žinoti ne tik medikams.

Senovės gydytojai tvirtino, jog oda yra kanalų sistemos dalis, o 12 odos zonų atitinka 12 pagrindinių kanalų. Priekinis vidurinis kanalas žymimas VC ir vadinamas Žen-mai. Nugarinis vidurinis kanalas žymimas VG ir vadinamas Du-mai. Dar yra 8 stebuklingi kanalai. Viso turime 22 biologiškai aktyvius kanalus. Pagrindiniai kanalai yra giliai raumenyse, o jų atsišakojimai išsidėstę visame odos paviršiuje. Kai išorinė ligą sukelianti energija patenka į odą, poros atsidaroma. Ligos sukelianti energija pirmiausia prasiskverbia į pagrindinių kanalų atsišakojimus. Užpildžiusi atsišakojimus jis skverbiasi gilyn į pagrindinius kanalus. O kai ji užpildo ir pagrindinius kanalus, prasiskverbia dar giliau – į vidaus organus. Tokiu būdu ligą sukelianti energija pirmiausia prasiskverbia į odą, per ją patenka į kanalus, kuriais nukeliauja į vidaus organus. Kita vertus, vidaus organų susirgimas pasireiškia ir odos paviršiuje, sukeldamas įvairius patologinius sutrikimus. Atsiranda skausmingi taškai, skausmingos zonos, odos niežėjimas, odos spalvos pokyčiai, apgamai ir t.t. [1].

Biologiškai aktyvius taškus galima vadinti ir „gyvybiniais taškais“, akupunktūros arba atitikimo taškais. Tai nedidelis odos ir paodžio plotas, kuriame yra kompleksas tarpusavyje susijusių mikrostruktūrų (nervai, kraujagyslės, jungiamojo bei pūslės audinio ląstelės ir kt.), kurių dėka susidaro biologiškai aktyvios zonos sritys, veikiančios nervinius kanalus ir turinčios ryšį su odos plotais bei vidaus organais.

Tokie pat aktyvūs taškai gali būti randami plaštakose, pėdose, ausies kaušelyje, kurie aktyviai atkartoja viso žmogaus organizmą. Jie gali būti veikiami ne tik adatomis, bet ir masažu, šalčiu, karščiu, magnetu, lazeriu, elektros srove, vaistinėm medžiagom bei kitomis priemonėmis.

BAT diametras kinta priklausomai nuo smegenų būsenos arba ligos eigos. Miego metu, stipriai nuvargus ir lėtinės ligos atveju BAT diametras būna 1-2 mm., pabudus ryte padidėja iki 1 cm. Emocinės įtampos ir ūminių sudirginimų metu atskirų BAT plotas tiek padidėja, kad susidaro ištiesi odos plotai su padidintu pralaidumu ir skausmingumu. Todėl tikslingiau juos vadinti biologiškai aktyviais taškais.

2. Biologiškai aktyvių kanalų savybės

Kiekvienas biokanalas yra maksimaliai aktyvus tik dvi valandas ir todėl lengviausiai pažeidžiamas. Skiriant bet koki gydymą labai svarbu atsižvelgti į funkcinių sistemų maksimalaus veikimo planą. Kanalų maksimalaus veikimo planas pateiktas 1 lentelėje. Šioje lentelėje aprašytas žmogaus organizmo biologinis laikrodis – organizmo sistemų ir organų aktyvumas pagal atskirus kanalus. Vakarų medicina ir medikai į tai nekreipia dėmesio teisindamiesi tuo, kad jų niekas to nemokė.

Pirmajame šios lentelės stulpelyje įrašytų simbolių reikšmės yra tokios:

<ul style="list-style-type: none">• P – plaučiai,• GI – storasis žarnynas,• E – skrandis,• RP – kasa k., blužnis d.,• C – širdis,	<ul style="list-style-type: none">• IG – plonasis žarnynas,• V – šlapimo pūslė,• R – inkstai,• MC – perikardas, galvos smegenys,	<ul style="list-style-type: none">• TR – trys kūno dalys ir stuburo smegenys,• VB – tulžies pūslė,• F – kepenys.
---	---	--

Ketvirtajame lentelės stulpelyje pateiktas žmogaus organizmo veikimo priklausomai nuo paros valandos aprašymas.

2 lentelėje pavaizduota žmogaus kūno energetinė sistema, kuri susieja Zodiako simbolį, gamtos (žemės) elementą, žmogaus organizmo sistemas, audinius, emociją, energetinį kanalą (meridianą), šio kanalo maksimalaus veikimo laiką, ligas, simptomus bei sindromus, rodančius pažeistą sistemą ar organą.

Indikuotinių ligų, sindromų bei pažeistų sistemų yra žymiai daugiau, tačiau visų išvardinti neįmanoma, todėl 2 lentelėje pateikti tik svarbiausi momentai. Šioje sistemoje kiekvienas energetinis kanalas atitinka tam tikrą zodiako ženklą, pagal kurį yra rekomenduojama racionaliausia mityba kiekvieno zodiako ženklo žmonių grupėms. Tai yra apibendrinti mitybos dėsniniai. Atlikę medicininių tyrimų analizinę gydytojai rekomenduojamą dietą gali dar labiau individualizuoti.

Energetinių kanalų (meridianų) raidinis ženklavimas 2 lentelėje atitinka tarptautinę prancūzų-kinų klasifikaciją.

Kanalų maksimalaus veikimo planas

Kanalas	Laikotarpis	Valanda	Organizmo veikimo aktyvumo aprašymas
P	3-5	Trečia	Mūsų organizmas ilsisi. Šiuo laiku laikotarpiu kraujospūdis žemiausias, pulsas ir kvėpavimas – normaliausi.
		Ketvirta	Kraujospūdis vis dar žemas. Į smegenis pakliūva labai mažai kraujo. Šią valandą miršta daugiausia žmonių. Organizmas dirba „mažiausiais apsisukimais“, bet klausia labai jautri: pažadinti gali menkiausias triukšmas.
G1	5-7	Penkta	Ilsisi ir nefunkcionuoja inkstai. Jau keliskart esame praėję visas miego fazes – nuo lengvo su gražiais sapnų vaizdais iki gilaus miego be sapnų. Tas, kas keliasi šiuo metu, greitai nubunda ir būna žvalus.
		Šešta	Kraujospūdis kyla, širdis pradeda greičiau plakti, pulsuoja kraujas. Organizmas nubunda, nors dar norisi miego.
E	7-9	Septinta	Organizmas ypač atsparus. Šiuo laikotarpiu patekę virusai ar bakterijos nesukelia infekcijos.
		Aštunta	Organizmas pailsėjęs, kepenys pašalinusios visas nuodingas medžiagas. Šiuo laikotarpiu jokiū būdu negalima vartoti alkoholio. Jis šiuo metu daro pačią didžiausią žalą organizmui.
RP	9-11	Devinta	Psichika aktyvėja, silpnėja jautrumas skausmui. Širdis dirba ritmingai.
		Dešimta	Mūsų aktyvumas didėja. Esame geriausios sportinės formos. Galime kalnus „nuversti“ ir „skaldyti“ uolas. Tokia energija nemažėja iki pietų. Pasišnekučiavimai šiuo metu prie kavos puodelio – tai energijos švaistymas.
C	11-13	Vienuolikta	Širdis dirba ritmingai, psichika aktyvi. Nejaučiame net per didelio krūvio.
		Dvylikta	Esame pilni jėgų. Šiuo laiku nereikia daug valgyti, geriau palaukti valandėlę iki pietų.
Ig	13-15	Trylikta	Kepenys ilsisi. Į kraują patenka mažiau gliukozės. Baigėsi pirmasis dienos aktyvumo laikotarpis. Imame jausti nuovargį. Reikia poilsio.
		Keturiolikta	Energija mažėja, reakcijos silpnesnės. Tai antras didžiausias jėgų nuopuolis per 24 valandų ciklą.
V	15-17	Penkiolikta	Mūsų savijauta vėl pagerėja. Puikiai jaučiame kvapą ir skonį. Smaguriai būtent šiuo metu sėda prie stalo.
		Šešiolikta	Didėja cukraus kiekis kraujyje, bet tai nėra ligos požymis. Po kurio laiko jis sumažėja.
R	17-19	Septyniolikta	Mūsų pajėgumas vis dar didelis. Šiuo metu sportininkai intensyviausiai treniruojasi.
		Aštuoniolikta	Vėl sumažėja jautrumas skausmui. Jaučiame poreikį judėti, žvalumas irgi palaipsniui mažėja.
MC	19-21	Devyniolikta	Kraujospūdis kyla, tampame nervingi, greitai susibaramė dėl smulkmenų. Nepalankus laikas alergikams. Gali įsikaudėti galvą.
		Dvidešimta	Mūsų svoris maksimaliai padidėja, judesiai tampa ypač greitai. Vairuotojai – geros formos. Šiuo metu mažiausiai įvyksta nelaimių keliuose.
TR	21-23	Dvidešimt pirma	Psichika stabili. Ši valanda palanki studentams ir aktoriams, kurie privalo išmokti atmintinai kokį nors tekstą ar vaidmenį, nes vakarais sustiprėja atmintis.
		Dvidešimt antra	Baltųjų kraujo kūnelių padaugėja nuo 5-8 iki 12 tūkstančių vienetų kvadratiniam milimetre. Krinta kūno temperatūra.
VB	23-1	Dvidešimt trečia	Mūsų organizmas ruošiasi miegoti, bet ląstelių atsinaujinimas vyksta toliau.
		Dvidešimt ketvirta	Jeigu jau miegame apie dvi valandas, regime gražų sapną. Visas organizmas, ypač smegenys, tikrina gautą informaciją, pašalindamos jos perteklių.
F	1-3	Pirma	Dauguma žmonių miega jau apie 3 valandas, praėję visas miego fazes. Dabar prasideda lengvo miego fazė, galima lengvai nubusti. Būtent šiuo metu esame jautrūs skausmui.
		Antra	Daugelio organų veikla sulėtėja. Tik kepenys šiuo ramybės laiku intensyviai dirba: pašalina visas nuodingąsias medžiagas. Mūsų organizmas „stipriai skalbiamas“. O jei nemiegate, tai tokiu laiku negerkite kavos, nei arbatos, nei alkoholio. Geriausia išgerti stiklinę vandens arba pieno.

Ligos ir simptomai, rodantys pažeistą sistemą ir kitus dėsningumus

Energetinė sistema											
Metalas – Sausra		Žemė – Drėgmė		Ugnis – Šiluma		Vanduo – Šaltis		Oras – Karštis		Medis – Vėjas	
P	GI	E	RP	C	IG	V	R	MC	TR	VB	F
Avinas	Jautis	Dvyniai	Vėžys	Liūtas	Mergelė	Svarstyklės	Skorpionas	Šaulys	Ožiaragis	Vandenis	Žuvis
03.21-04.20	04.21-05.21	05.22-06.21	06.22-07.22	07.23-08.23	08.24-09.23	09.24-10.23	10.24-11.22	11.23-12.21	12.22-01.20	01.21-02.19	02.20-03.20
Plaučių kanalas	Storajo žarnyno	Skrandžio kanalas	Blūžnies-kasos k.	Širdies kanalas	Plonojo žarnyno	Šlapimo pūslės k.	Inkstų kanalas	Perikardo kanalas	3 kūno dalių k.	Tulžies pūslės k.	Kepenų kanalas
3-5 h	5-7 h	7-9 h	9-11 h	11-13 h	13-15 h	15-17 h	17-19 h	19-21 h	21-23 h	23-1 h	1-3 h
Šou-tai-in-fei-czin	Šou-jan-min-da-čan-czin	Czu-jan-min-vei-czin	Czu-tai-in-pi-czin	Šou-šao-in-sin-czin	Šou-tai-jan-siao-čan-czin	Czu-tai-jan-pan-guan-czin	Czu-šao-in-šen-czin	Cziuc-in-sin-bao-lo-czin	Šou-šao-jan-san-cziao-czin	Czu-šao-jan-dan-czin	Czu-cziuc-in-gan-czin
Emocijos											
Liūdesys		Susimąstymas		Džiaugsmas		Išmintis, baimė, išgąstis		Laimė, meilė		Pyktis	
Žmogaus organizmo sistemos											
Kvėpavimo sistema		Virškinimo sistema		Endokrininė sistema		Cirkuliacinė sistema		Centrinė nervų sistema		Imuninė sistema	
Audiiniai											
Oda, plaukai		Raumenys		Kraujagyslės, limfagyslės		Visi kaulai		Stuburo smegenys		Sausgyslės ir raiščiai	
<ul style="list-style-type: none"> Infekcinės-uždegiminės ligos Padidintas kraujospūdis Kosulys, dusulys, skausmai krūtinėje Plaučių ligos Odos ligos Polinkis peršalimo ligoms Varikozinis venų išsiplėtimas Atminties sutrikimai Insultai 		<ul style="list-style-type: none"> Aterosklerozė Cukraligė Alkoholisizmas Narkomanija Limfos cirkuliacijos sutrikimai Kraujo ligos Virškinimo organų ligos Antsvoris Raumenų ligos Prastas apetitas, persivalgyimas Odos ligos Psichinės ligos TBC 		<ul style="list-style-type: none"> Stuburo ligos Neuropsichiniai susirgimai Širdies ir kraujagyslių ligos Reumatoidinis artritas, vilkligė Psichoze, šizofrenija Gausus prakaitavimas Mikčiojimas Skausmai krūtinėje Klausos pablogėjimas Galvos skausmai 		<ul style="list-style-type: none"> Prostatos ligos Kraujo ligos Ūgio ir augimo vystymosi sutrikimai Išsėtinė sklerozė Skysčių metabo-lizmo sutrikimai Stuburo, kaulų, sąnarių, dantų ligos Regėjimo ir klausos silpnumas Nevaisingumas, persileidimas, impotencija Inkstų ligos Endokrininės ligos 		<ul style="list-style-type: none"> Alkoholisizmas Galvos skausmai, svaigimas Artritai Kurtumas, ūžimas ausyse Akių ligos Epilepsija Depresinės būsenos, psichikos sutrikimai Širdies, plaučių, skrandžio ligos Virškinimo ligos Tarpšonkaulinė neuralgija 		<ul style="list-style-type: none"> Nervingumas, irzlumas, fobijos Įtampa, tremoras, spazmai Anemija Judesių koordinacijos sutrikimai, plaučių ligos Kartumas burnoje, podagra Neregulios mėnesinės, lytinių organų ligos Virškinimo ligos Akių ligos Alkoholisizmas 	
P	GI	E	RP	C	IG	V	R	MC	TR	VB	F
Tinka pieno produktai, daržovės, grūdinės kultūros, kruopos, vaisiai, riešutai, 2-3 k. per savaitę paukštiena, žuvis. Tinka saulės, vandens vonios, fizinis krūvis. Visiškai netinka rūkymas ir stipri arbata.	Tinka 3-4 k. per savaitę paukštiena arba žuvis, grūdai, šviežios ir troškintos daržovės, vaisiai, rūgpienis. Naudingos išsikrovimo dienos, individualus masažas, saulės, oro vonios	Labiau tinka vegetarinis maistas, paukštiena, žuvis 1-3 k. per savaitę nedideliais kiekiais, žolės ir prieskoniniai. Naudingos iškrovos dienos, būtina sauna, fizinis krūvis.	Tinka subalansuota dieta, mėsa 2-3 k. per savaitę, būtini pieno produktai, rūgpienis, jogurtai, kruopos, vaisiai, žalumynai. Naudinga mankšta, masažas, vandens procedūros.	Tinka valgyti mėsą (jautiena, paukštiena, kalakutiena), po 50 metų sumažinti mėsos kiekį, daugiau naudoti kruopas, daržoves, vaisius, citrinas, razinas, slyvas, svogūnus, agurkus, salotas.	Tinka vegetarinė mityba, kefyras, jogurtas, sūriai, daugiau salotos iš daržovių ir vaisių, grūdiniai produktai, daug baltymų tu-rintis maistas. Duona ir bulvės nelabai tinka. Naudinga kvėpavimo gimnastika, darbas sode, geras poilsis.	Naudotini minimalūs mėsos kiekiai, tinka daržovės, grubaus malimo grūdai, augalinis aliejus, pieno produktai, vaisiai. Naudingas geras poilsis, juokas.	Iki 50 metų tinka mėsa, daug baltymų, vėliau žuvis, mažiau krakmolo turinčių produktų, vaisiai, daržovės kruopos, pieno produktai.	Tinka daugiau vegetariškas maistas, mėsa galima valgyti 1-2 k. per savaitę. Rekomenduojama vaisius ir daržoves valgyti nenulupus jų odos.	Patariama visada valgyti tik šviežių maistą, nes linkę apsinuodyti. Tinka jogurtai, liesa varškė, daržovės, vaisiai. Mėsos galima valgyti nedaug, nevalgyti šalto maisto. Naudingas ilgas bėgimas, ėjimas, mankšta.	Iki 40 metų tinka mišri mityba, vėliau vegetarinė, mėsa mažinama, daržovės, vaisiai, rūgpienis, grūdai. Naudingos išsikrovimo dienos, mankšta, sauna.	Tinka tik lengvai virškinamas maistas, po 40 metų tikslinga atsikvėpinti, reikia daržovių, vaisių, jogurtų, rūgpienio, negalima vartoti alkoholi.

3. Tyrimo tikslas ir uždaviniai

Mūsų tyrinėjimo tikslas – parengti ir mokslškai pagrįsti atstatomosios terapijos metodus gydant ligonius su stuburo osteochondrozės neurologiniais reiškinais bei įvairios etiologijos skausminiais sindromais (pavyzdžiui, sąnarių, raumenų, galvos, vidaus organų), kai gydymui naudojami įvairūs refleksoterapijos būdai, akupunktūra bei tracinis metodas.

Pagrindiniai mūsų tyrinėjimo uždaviniai buvo šie:

1. Nustatyti įvairių refleksoterapijos metodų efektyvumą ligoniams, sergantiems įvairios etiologijos skausminiais sindromais.
2. Pateikti palyginamąjį refleksoterapijos metodų įvertinimą juos taikant kompleksiskai ir parengti pačius efektyviausius ligonių gydymo metodus.
3. Nustatyti parengtų metodų efektyvumą kompleksinio ligonių ištyrimo būdu, tarp jų atliekant ir klasikinius simptomų dinamikos bei funkcinio nervų-raumenų struktūrų būklės tyrimus esant refleksiniams ir šakneliniams reiškiniams.
4. Parengti ir pagrįsti atkuriamosios terapijos variantus gydant įvairios etiologijos skausminius sindromus.
5. Remiantis klinikiniais tyrimais parengti ir įdiegti į gydymo praktiką naujus kompleksinius ligonių su įvairios etiologijos skausminiais sindromais gydymo metodus.

4. Nuorodos ir rekomendacijos skausminiams sindromams gydyti

Kauno Refleksoterapijos klinikos duomenimis nuo 1994-2004 m., per 10 metų laikotarpį išanalizuoti 968 atvejai su įvairios etiologijos skausminiais sindromais ir taikytas akupunktūrinis-refleksoterapinis bei tracinis gydymo metodai. Tarp tiriamų ir gydomų pacientų 59 % sudarė moterys, 41% – vyrai, visi nuo 31-60 m. amžiaus. Jų amžiaus vidurkis sudarė 38,9 m. Tai turi labai svarbią socialinę reikšmę, kadangi visi tirti ir gydyti buvo darbingo amžiaus.

Priklausomai nuo darbo charakterio tiriamieji pasirinkti taip: dirbantys fizinį darbą – 32,8%, laikiną fizinį darbą – 38%, protinį darbą – 29,2%. Taigi, didesnę dalį tiriamųjų (71%) sudarė asmenys, dirbantys fizinį darbą. Susirgimo trukmė iki tyrimo ir gydymo momento sudarė ne mažiau negu 1 metų iki 12 metų.

Prieš pradėdant nagrinėti atskirų skausminių sindromų gydymą, tikslinga susipažinti ir su jų fiziologija ir patogenezė. Straipsnyje išvardinami skausminiai sindromai gali būti įvairios etiologijos, todėl labai svarbu gerai iširti ligonį ir parinkti jam atitinkamą gydymo metodą (akupunktūra – korporalinė ir aurikulinė, taškinis masažas, prideginimas, paviršinė akupunktūra, manualinė terapija, tracinis metodas, medikamentai, lazerio-elektroterapija ir kt.). Čia pateikiami ne tik specifiniai BAT konkrečiam skausminiam sindromui, bet ir BAT priklausomai nuo skausmo lokalizacijos, iradiacijos ir charakterio. Esant ūmiems skausmams gydymui labiau tinka tolimesni BAT arba priešingos pusės ir simptominiai BAT. Esant lėtiniam skausmui punktuojami stebuklingų kanalų arba aurikuliniai BAT. Reflektorinio poveikio sustiprinimui galima naudoti paviršinę akupunktūrą („žydėjimo“ metodą).

Gydymo ciklą trukmė ir procedūrų skaičius priklauso nuo klinikinio efekto. Sergant lėtinėmis ligomis gydymo ciklus tikslinga kartoti, bet ne daugiau 12 procedūrų gydymo kursui.

4.1. Skausmai pečių juostoje

Specifiniai BAT: R4 da-čžun, P5 či-cze.

Jei skausmai:

- priekiniame peties sąnario paviršiuje, tinka BAT GI 15 czian-jui;
- viršutinėje peties sąnario srityje – IG14 czian-vai-šu;
- nugarinėje peties sąnario srityje – IG 10 nao-šu;
- peties sąnario giluminis skausmas – GI14 bi-nao;
- skausmo iradiacija į pažastį ir petį – RP20 čžou-žun, VB42di-u-huei;
- skausmo iradiacija į nugarą – V43 gao-huan, V13 fei-šu;
- skausmo iradiacija į mentę – V62 6en mai, E12 ciu-pen;
- skausmams intensyvėjant, judinant rankas iš peties sąnario - VB21 czian-czin, TR10 tian-czin;
- meteolabilumas (oro permainų) – TR15.
- Stebuklingas kanalas: VB41 cziu-lin-ci, TR5 vai-guan.

Rekomenduojami BAT deriniai

Sergant peties sąnario periartritu galima naudoti ir aurikulinius BAT: AT64 – peties sąnarys, AT65 – petys, AT55 šen-men, AT63 – raktikaulis, AT13 – antinksčiai.

4.2. Peties sąnario skausmai

Specifinis BAT: GI15 czian-jui.

Skausmų lokalizacija:

- priekinė peties sąnario pusė – GI13 u-li;
- nugarinė peties sąnario pusė – TR13 nao-huei, GI11 ciui-či;

- pečių juostos raumenų skausmai – IG8 sia-hai;
 - skausmo iradiacija į pažastį - VB42 di-u-huei, C3 šao-hai, C1czi-ciuan;
- Stebuklingas kanalas: TR5 vai-guan, VB41 czi-lin-ci; MC6 nei-guan, RP4 gun-sun.

Rekomenduojami BAT deriniai

- 1 procedūra – GI14 bi-nao, GI15 czian-jui, GI11 ciui-či, IG9 czian-čžen.
- 2 procedūra – P5 či-cze, C3 šao-hai, TR5 vai-guan, IG 10 nao-šu.
- 3 procedūra – TR13 nao-huei, TR14 czian-liao, E44 nei-tin, E36 cziu-san-li.
- 4 procedūra – VB20 fen či, T14 da-čžui, IG14 czian-vai-šu.

4.3. Alkūnės sąnario skausmai

Specifiniai BAT – GI11 ciui-či, P5 či-cze, MC3 ciui-cze.

Skausmų lokalizacija:

- alkūnės nugarinė sritis – TR10 tian-czin, C3 šao-hai;
- skausmų iradiacija į petį – IG10 nao-šu, C5 tin-li.

Riboti alkūnės sąnario judesiai: TR13 nao-huei.

Alkūnės sąnario kontraktūra: GI11 ciui-či.

Rekomenduojami BAT deriniai

Jei skausmai išorinėje alkūnės sąnario pusėje:

- 1 procedūra – GI11 ciui-či, P5 či-cze ir punktuojamas
- 2 procedūra – GI10 šou-san-li, MC3 ciui cze.

Esant skausmams vidinėje alkūnės sąnario pusėje:

- 1 procedūra – IG8 siao-hai, C3 šao-hai.
- 2 procedūra – punktuojami labiausiai skausmingi 2-3 taškai.

4.4. Skausmai žąsto srityje

Specifinis BAT TR5 vai-guan.

BAT naudojami akupunktūroje priklausomai nuo skausmo intensyvumo, lokalizacijos ir iradiacijos:

- esant skausmams vidinėje žąsto pusėje – P7 le-ciue;
- esant skausmams išorinėje žąsto pusėje – GI10 šou-san-li;
- skausmams iradijuojant į alkūnės ir riešo sąnarį – IG4 van-gu, GI11 ciui-či, GI10 šou-san-li.

Stebuklingas kanalas: TR5 vai-guan, VB41 czi-lin-ci, MC6 nei-guan, RP4 gun-sun.

Rekomenduojami BAT deriniai

- 1 procedūra – TR5 vai-guan, IG4 van-gu.
- 2 procedūra – GI10 šou-san-li, P7 le-ciue.

4.5. Riešo sąnario skausmai

Specifinis BAT: IG4 van-gu, P6 kun-czui.

BAT naudojami priklausomai nuo skausmo intensyvumo, lokalizacijos ir iradiacijos:

- skausmai vidinėje riešo sąnario srityje – MC6 nei-guan;
- išorinėje riešo sąnario srityje – TR5 vai-guan, TR4 jan-či;
- skausmo iradiacija į išorinę peties sąnario pusę – GI10 šou-san-li;
- „šaudantis“ skausmas – TR10 tian-czin.

Stebuklingas kanalas: TR5 vai-guan, VB41 czi-lin-ci, MC6 nei-guan, RP4 gun-sun.

4.6. Skausmai plaštakoje

Specifinis BAT esant skausmams plaštakos nugaros paviršiuje – N vai-lao-gun; IG4 van-gu, N čžun-ciuan.

Specifiniai BAT esant skausmams delno srityje: P10 jui-czi, MC8 lao-gun.

Stebuklingas kanalas: TR5 vai-guan, VB41 czi-lin-ci.

Rekomenduojami BAT deriniai esant skausmams plaštakoje ir rieše:

- 1 procedūra – TR4 jan-či, GI5 jan-si, TR2 e-men;
- 2 procedūra – P9 tai-juan, P6 kun-czui, MC7 da-lin;
- 3 procedūra – E44 nei-tin. TR3 čžun-čžu.

4.7. Skausmai rankos pirštuose

Specifinis BAT: P6 kun-czui.

BAT naudojami priklausomai nuo skausmo intensyvumo, lokalizacijos ir iradiacijos:

- skausmui iradijuojant į nugarinę plaštakos pusę GI10 šou-san-li;
- skausmui iradijuojant į delną – P9 tai-juan, P10 jui-czi;
- rankų pirštų aptirpimas – P11 šao-šan, N ši-siuan;
- skausmai lenkiant pirštus – IG4 van-gu.

Stebuklingas kanalas: TR5 vai-guan, VB41 czu-lin-ci.

4.8. Sėdimosios nervo neuralgija (išialgija)

Specifinis BAT: VB30 huan-tiao, V31 šan-liao, V60 kun-lun.

BAT naudojami priklausomai nuo skausmo intensyvumo, lokalizacijos ir iradiacijos:

- skausmams lokalizuojantis nugariniame šlaunies paviršiuje – V40 vei-čžun, V37 in-men;
- skausmams lokalizuojantis išoriniame šlaunies paviršiuje – VB32 čžun-du, VB33 czu-jan-guan.
- skausmai blauzdoje – VB34 jan-lin-ciuan;
- skausmai kelio sąnaryje – RP6 san-in-cziao;
- skausmams iradijuojant į sėdmenų sritį – V54 čži-bian;
- skausmams iradijuojant į vidinę šlaunies pusę, pėda – V36 čen-fu, V61 pu-šen.

Stebuklingas kanalas: V62 šen-mai, IG3 hou-si, R6 čžao-hai, P7 le-ciue.

Rekomenduojami BAT deriniai

1 procedūra – V23 šen-šu, V25 da-čan-šu, V28 pan-guan-šu, VB30 huan-tiao, V31 šan-liao.

2 procedūra – V36 čen-fu, V40 vei-čžun.

3 procedūra – VB31 fen-ši, VB34 jan-lin-ciuan.

Esant sėdimosios nervo neuralgijai punktuotinti šie aurikuliniai BAT: AT52 – sėdimasis nervas, AT55 – šen-men, AT53 – sėdmenys, AT29 – pakaušis, AT13 – antinksčiai.

4.9. Skausmai klubo sąnaryje

Specifiniai BAT: VB30 huan-tiao, E36 cziu-san-li.

- skausmai nugariniame sąnario paviršiuje – V40 vei-čžun;
- skausmai išorinėje sąnario pusėje – VB34 jan-lin-ciuan;
- skausmai sąnario paviršiuje – VB26 dai-mai, VB25 cziui-liao;
- skausmai kirkšnyje RP2 da-du;
- skausmų iradiacija į vidinį klubo paviršių F8 ciui-ciuan, R10 in-gu.

Stebuklingas kanalas: V62 šen-mai, IG3 hou-si.

Rekomenduojami BAT deriniai

1 procedūra – VB30 huan-tiao, E31 bi-guan, VB34 jan-lin-ciuan.

2 procedūra – IG8 siao-hai, V60 kun-lun, F9 in-bao.

4.10. Skausmai kelio sąnaryje

Specifiniai BAT: F8 ciui-ciuan, V40 vei-čžun, VB30 huan-tiao. BAT naudojami priklausomai nuo skausmo intensyvumo, charakterio, lokalizacijos ir iradiacijos:

- skausmai priekiniame sąnario paviršiuje – E36 cziu-san-li;
- skausmai nugariniame sąnario paviršiuje – V40 vei-čžun, F8 ciui-ciuan, VB30 huan-tiao;
- skausmai vidiniame sąnario paviršiuje: F8 ciui-ciuan, F7 si-guan, R10 in-gu;
- skausmai išoriniame sąnario paviršiuje – E35 du-bi, girmelėje – E45 li-duit;
- skausmui iradijuojant į klubą – E33 in-ši, į pėdą – E36 cziu-san-li, V57 čen-šan;
- kelių silpnumas – GI17 tian-din, TR16 tian-ju;
- kelių sąnarių skausmai vaikščiojant – VB34 jan-lin-ciuan, RP9 in-lin-ciuan;
- skausmai keliuose lipant laiptais žemyn – E36 cziu-san-li.

Stebuklingas kanalas: VB41 czu-lin-ci, TR5 vai-guan.

Rekomenduojami BAT deriniai

1 procedūra – V40 vei-čžun, R10 in-gu, E35 du-bi.

2 procedūra – E36 cziu-san-li, RP3 tai-bai, F8 ciui-ciuan.

3 procedūra – VB34 jan-lin-ciuan, RP9 in-lin-ciuna, E39 sia-cziui-siui.

4.11. Skausmai blauzdoje

Specifiniai BAT: V58 fei-jan, E36 cziu-san-li, VB34 jan-lin-ciuan.

- esant skausmams blauzdikaulyje, šėivikaulyje – RP2 da-du, RP3 tai-bai, RP5 šan-ciu;
- skausmai išorinėje blauzdos pusėje – V57 čen-šan, V58 fei-jan;
- skausmai nugariniame blauzdos paviršiuje – V57 čen-šan, V56 čen-czin, R9 čžu-bin.
- skausmui plintant į pėdą – V60 kun-lun, į kelią – E36 cziu-san-li;
- skausmai kartu su blauzdos patinimu - E36 cziu-san-li, V60 kun-lun;
- fantominiai skausmai - E35 sia-cziui-siui.

Rekomenduojami BAT deriniai

- 1 procedūra – V56 čen czin, V60 kun-lun, R3 tai-si.
- 2 procedūra – E36 cziu-san-li, VB34 jan-lin-ciuan.
- 3 procedūra – V59 fu-jan, V55 he-jan, V57 čen-šan.

4.12. Čiurnos sąnario skausmai

Specifiniai BAT: N nei-huai-czian, N vai-huai-czian.

- skausmai nugariniame čiurnos paviršiuje – RP5 šan-ciu, E36 cziu-san-li, E41 cze-si, V60 kun-lun, V62 šen-mai;
- skausmų iradiacija į pėdą – VB43 sia-si, į kelio sąnarį V60 kun-lun;
- vidinis čiurnos sąnario patempimas - R6 čžao-hai, R4 da-čžun.

Stebuklingas kanalas: V41 cziu-lin-ci, TR5 vai-guan, JAN susirgimas: RP4 gun-sun, MC6 nei-guan – IN susirgimams.

Rekomenduojami BAT deriniai

- 1 procedūra – RP5 šan-ciu, VB40 ciu-siui, E41 cze-si.
- 2 procedūra – V60 kun-lun, R6 čžao-hai, RP4 da-čžun.
- 3 procedūra – R3 tai-si, E44 nei-tin.

4.13. Skausmai pėdoje

Specifinis BAT F3 tai-čun.

- skausmai išorinėje pėdos pusėje – V63 czin-men, V64 czin-gu, V65 šu-gu;
- skausmai vidinėje pėdos pusėje – RP2 da-du, RP3 tai-bai;
- skausmai kulno srityje – V61 pu-šen, R5 šui-ciuan, R4 da-čžun, E44 nei-tin;
- patinus pėdai – TR5 vai-guan;
- skausmų iradijacija į kelią – V60 kun-lun; į pilvą – R1 jun-ciuan; į pirštus – VB34 sia-si, V60 kun-lun;
- sergant podagra – V40 vei-čžun;
- esant patinusioms ir šaltoms pėdoms – R3 tai-si, V62 šen-mai, R2 žan-gu.

4.14. Skausmai stuburo kaklinėje srityje

Skausmai kaklo srityje dažniausiai būna dėl stuburo kaklinės dalies radikulito, osteochondrozės bei kaklinės-nugarinės srities slankstelių dislokacijos. Slankstelių dislokaciją galima atstatyti manualinės terapijos, masažo būdu.

Specifinis BAT esant skausmams aukščiau septinto kaklo slankstelio – IG3 hou-si.

- skausmai priekiniame kaklo paviršiuje – E5 da-in, P5 či-cze, J23 lian-ciuan, V41 fu-fen, IG10 nao-šu;
- skausmai nugariniame kaklo paviršiuje – V10 tian-čžu, VB12 van-gu, VB20 fen-či, T16 fen-fu, TR2 e-men;
- skausmai iradijuojant nuo kaklo nugarinio paviršiaus link ausies – T17 nao-hu, VB12 van-gu; link galvos – T15 ja-men;
- spazminiai skausmai – F2 sin-czian, E45 li-dui;
- esant skausmams septinto kaklo slankstelio srityje – T26 žen-čžun.

Aurikuliniai BAT: AT29 – pakaušis, AT37 – stuburo kaklinė dalis, AT41 – kaklas.

Rekomenduojami BAT deriniai

- 1 procedūra – VB20 fen-či, IG3 hou-si, IG14 czian-vai-šu, T14 da-čžui.
- 2 procedūra – V10 tian-čžu, V11 da-čžu, V43 gao-huan.
- 3 procedūra – T15 ja-men, VB12 van-gu, IG10 nao-šu, T17 nao-hu.

4.15. Skausmai stubure

Specifiniai BAT: T26 žen-čžun, T9 čži-jan.
Stebuklingas kanalas: IG3 hou-si, V62 šen-mai.

Rekomenduojami BAT deriniai

- 1 procedūra – T9 čži-jan, V16 du-šu, V18 gan-šu.
- 2 procedūra – V43 gao-huan, V51 huan-men, V5u- ču.

4.16. Skausmai stuburo krūtininėje ir menčių srityje

Specifiniai BAT: T26 žen-čžun, V43 gao-huan, V11 da-čžun.

- skausmai šonkaulių srityje – V46 ge-guan, T12 šen-čžu;
- skausmų iradiacija į mentę – V62 šen-men, VB21 czian-czin;
- skausmų iradiacija į vidinę mentės pusę arba išplitusi mentės plote – V44 šen-tan, VB38 jan-fu, VB43 sia-si, V67 čži-in, TR3 čžun-čžu;
- skausmų iradiacija penkto šonkaulio lygyje – TR3 čžun-čžu;
- skausmų iradiacija į petį – V13 fei-šu, G13 san-czian;
- skausmai lankstantis ir sukiojantis – F5 li-gou, V64 czin-gu, RP19 siun-sian;
- raumenų spazmai – V43 gao-huan, RP3 tai-bai, GI11 ciui-či, P5 či-cze, V60 kun-lun.

Stebuklingas kanalas: IG3 hou-si, V62 šen-mai.

4.17. Skausmai juosmens ir kryžkaulio srityje

Specifiniai BAT: T4 min-men, V40 vei čžun.

- skausmų iradiacija į sėdmenis – V30 bai-huan-šu, VB30 huan-tiao;
- skausmų iradiacija į vidinę klubo sritį – R4 da-čžun;
- skausmų iradiacija į klubus - E30 ci-čun, V40 vei-čžun, VB34 jan-lin-ciuan.
- skausmingumas didėja lenkiantis į priekį - RP3 tai-bai;
- skausmingumas mažėja lenkiantis į priekį - TR10 tian-czin;
- skausmingumas didėja lenkiantis atgal – V37 in-men;
- skausmingumas didėja lenkiantis pirmyn ir atgal – V38 fu-si, RP2 da-du;
- visi judesiai skausmingi – VB34 jan-lin-ciuan;
- esant nugaros ilgujų raumenų kontraktūrai – P10 jui-czi, MC7 da-lin.

Stebuklingas kanalas IG3 hou-si, V62 šen-mai arba V62 šen-mai, IG3 hou-si.

Rekomenduojami BAT deriniai sergant juosmens-kryžkaulio radikulitu

- 1 procedūra – V23 šen-šu, V25 da-čan-šu, V27 siao-čan-šu.
- 2 procedūra - V36 čen-fu, VB30 huan-tiao, T4 min-men.
- 3 procedūra - VB30 huan-tiao, VB40 ciu-siui, AT54 liumbalgija.

Aurikuliniai BAT - AT38 stuburo kryžkaulinė dalis, AT54 liumbalgija, AT40 stuburo juosmeninė dalis, AT55 šen-men.

Rekomenduojama esant ūminiam procesui gydymą pradėti nuo aurikulinių BAT, o vėliau pereiti prie korporalinės akupunktūros.

4.18. Skausmai priekiniame krūtinės ląstos paviršiuje

Specifinis BAT – P9 tai-juan.

BAT punktuojami priklausomai nuo skausmo lokalizacijos ir iradiacijos:

- skausmai viename ar dvejuose tarpšonkauliniuose tarpuose – P9 tai-juan;
- skausmai visame krūtinės ploto paviršiuje – J16 čžun-tin, RP21 da-bao, C3 šao-hai, MC7 da-lin, F2 sin-czian;
- skausmų iradiacija į pažastį – V45 i-si; į krūtinkaulį – VII da-čžu.

Stebuklingas kanalas: V62 šen-mai, IG3 hou-si.

4.19. Skausmai pilvo baltosios linijos srityje

Specifinis BAT-RP3 tai-bai,

BAT punktuojami priklausomai nuo skausmo lokalizacijos

- skausmai virš bambos – J15 cziu-vei;
- skausmai žemiau bambos – V24 ci-hai-šu;
- skausmai žemiau BAT – J5 ši-men, V26 guan-juan-???(16psl)
- skausmai aplink bambą – R1 jun-ciuan, RP9 in-lin-ciuan, J4 guan-juan.

Stebuklingas kanalas: RP4 gun-sun, MC6 nei-guan.

4.20. Migrena (Hemicrania)

Migrena yra liga, kuriai būdingi periodiškai galvos skausmų priepuoliai, dažniausiai vienoje galvos pusėje. Jai išsivystyti turi įtakos šios priežastys: genetinis paveldimumas, endokrininės-vegetacinės sistemos sutrikimai (ypač lytinių liaukų funkciniai), mėnesinių ciklo sutrikimai, infekcinės ligos, tulžies pūslės akmenligė, galvos smegenų kraujagyslių aneurizma ir kt.

Migrena susergama padidėjus vazomotorinių branduolių, esančių pagumburio srityje, jautrumui. Pagal klinikines formas migrena skirstoma į paprastąją, oftalminę, oftalmopleginę, vestibulinę, pilvinę.

Klinika. Paprastosios migrenos atveju galvos skausmai pasireiškia vienoje ar dviuose galvos pusėse. Priepuolio pradžioje ligonis jaučia bendrą silpnumą, mieguistumą, blogą nuotaiką. Vėliau gali būti pykinimas, vėmimas. Priepuoliui baigiantis galimi skausmai širdies bei skrandžio plote, seilėtekis, gausus šlapinimasis (poliurija). Palpuojant a. temporalis galvos skausmų pusėje, ji skausminga, jaučiama sustiprėjusi pulsacija.

Rečiau pasitaikanti oftalminė migrena vystosi ūmiau negu paprastos migrenos. Priepuolio pradžioje būna regėjimo sutrikimų: mirganti stokoma, regėjimo susilpnėjimas, šviesos baimė, hemianopsija ir kt. Vėliau atsiranda stiprūs galvos skausmai, kuriuos lydi įvairios parestozijos (veido, lūpų, rankos pirštų), kalbos sutrikimai, atminties susilpnėjimas, pykinimas, vėmimas.

Oftalmopleginės migrenos metu, be būdingų galvos skausmų priepuolių, paralyžiuojami raumenys, kuriuos inervuoja n. oculomotorius ir išsivysto diplopija, ptozė, žvairiakumas. Priepuolio metu gali išsivystyti ir n. facialis pažeidimas bei veido raumenų paralyžius. Ligos eiga gėrybinė. Paralyžius praeina, nors gali vėl kartotis.

Vestibulinės migrenos metu, be būdingų galvos skausmų priepuolių, svaigsta galva, pykina. Pilvinės migrenos metu atsiranda priepuoliniai skausmai skrandžio plote, pykinimas, vėmimas, poliurija.

Gydymas. Gydant bet kurios klinikinės formos migreną, svarbūs šie momentai: panaikinti galvos skausmų priepuolius ar sumažinti jų dažnumą, skirti antispazminį, nuskausminantį gydymą, gerinti funkcinės nervų sistemos, galvos smegenų kraujotakos veiklą bei mitybą.

Taškinio masažo BAT gydymui galima pasitelkti pasirinktinai, kasdien arba kas antrą dieną. Geresnį terapinį efektą adatu terapija duoda punktuojant priepuolio metu. Tonizavimo metodas – sveikoje pusėje, slopinimo – nesveikoje. Praėjus 10-15 minučių po priepuolio reikia masažuoti he-gu GI4. Esant padidintam arteriniam kraujo spaudimui tinka lengva akupresūra BAT siuan-czi J21, esant hipotonijai – BAT jun-ciuan R1.

Rekomenduojami BAT deriniai esant skausmams kaktos-smilkinių-pakaušio srityje

1 procedūra – bai-huei T20, tun-czi-liao VB1, tun-tian V7, cziu-san-li E36 – simetriškai

2 procedūra – nao hu T17, ciui-bin VB7, sian-in-cziao RP5, šen-men AT55 – simetriškai.

3 procedūra – he-gu GI4, fen-či VB20, cziu-san-li E36 - simetriškai

4 procedūra – bai-huei T20, tai-jan V7, šou-san-li GI10, galvos smegenų žievė AT34.

Esant padidintam kraujo spaudimui derinami ausies, galvos ir apatinių galūnių BAT. Pvz., fen-či VB20, hipertoniija AT19, sian-in-cziao RP6 – simetriškai. Esant hipotonijai derinami ausies, galvos, rankų BAT. Pvz., tun-tian V7, simpatinė nervų sistema AT51, nei-guan MC6 – simetriškai.

Rekomenduojami BAT deriniai esant migrenos priepuoliui kartu su galvos svaigimu

1 procedūra – bai-huei T20, fen-či VB20, kun-lun V60 – simetriškai; tinka ir mirgančios skotomos metu

2 procedūra – tun-tian V7, simpatinė nervų sistema AT51, antinksčiai AT13 – simetriškai.

3 procedūra - galvos smegenų žievė AT34, šen-men AT55, sin-czian F2 – simetriškai.

Adatos paliekamos 20-30 minučių. Sergant oftalmoplegine migrenos forma rekomenduojamas šis BAT derinys – tun-czi-liao VB1, cin-min V1, žen-čžun T26, E31 – simetriškai. Sergant vestibuline migrenos forma – i-fen TR17, tin-gun IG19, pakenktoje pusėje, cziu-san-li E36 – simetriškai. Sergant pilvine migrenos forma – čžao-hai R6, sian-in-cziao RP6, ciui-ciuan F8, šen-ciue J8 – simetriškai.

Be išvardintų gydymo būdų labai reikšmingos bendros priemonės: darbo ir poilsio režimas, pakankamas miegas, pilnavertis ir vitaminingas maistas, hidroterapija, gydomoji gimnastika. Labai svarbu vengti veiksmų, galinčių išprovokuoti priepuolį (alkoholis, rūkymas, neprivalgymas, neigiamos emocijos ir kt.).

4.21. Tarpšonkaulinių nervų neuralgija ir neuritas (Neuralgia n.n. intercostalis et radiculitis r. thoracalis)

Ligos priežastimi gali būti infekcija, intoksikacija, stuburo, šonkaulių patologija, krūtinės ląstos oragnų patologija ir kt.

Klinika. Ligoniai skundžiasi pastoviais arba priepuoliniais skausmais krūtinės srityje, kurie sustiprėja giliau įkvepiant, kosint, garsiai kalbant, judant. Ligoniai priversti lenktis daugiau į sveikąją kūno pusę ir stengiasi išlaikyti tokią būseną, kad mažiau vargintų skausmai. Skausmai plinta išilgai nervų nuo stuburo link krūtinkaulio. Dažniausiai skausmai lokalizuojasi V-IX šonkaulių srityje kairėje pusėje ir žemiau bambos. Palpuojant jaučiami skausmingi taškai ties stuburu, ties krūtinkauliu bei pažasties srityje kairėje pusėje ir žemiau bambos. Palpuojant jaučiami skausmingi taškai ties stuburu, ties krūtinkauliu bei pažasties srityje. Sunkesniais atvejais, kai pažeistas nugarinis mazgas, pagal šonkaulius atsiranda herpes zoster.

Gydymas. Gydant tarpšonkaulinių nervų neuralgiją svarbu skirti nuskausminantį bei trofiką gerinantį gydymą.

Korporaliniai BAT		
čžun-fu P1	jun-men P2	tan-čžun J17
siuan-czi J21	lin-siui R24	fen-men V12
fei-šu V13	czieue-in-šu V14	sin-šu V15
ge-šu V17	gan-šu V18	dan-šu V19
šao-hai C3	šen-men C7	šao-čun C9
he-gu G14	ciui-či GI11	sin-czian F2
tai-čun F3	da-lin MC4	in-čun E16
žu-gen E18	dzi-men RP11	da-bao RP21
bu-lan R22	šen-fen R23	šen-can R25

Aurikuliniai BAT. Stuburo krūtininė dalis – AT39, pakaušis – AT29, šen-men – AT55, talamus – AT104. Esant stipriems skausmams taikomas slopinimo metodas. Akupunktūrą geriau skirti pažeistoje pusėje, punktuojant įvesti viršutinių ir apatinių galūnių BAT. Geras terapinis efektas gaunamas taikant “žydėjimo” metodą sveikoje pusėje ir punktuojant 2-3 BAT galūnėse.

Gydymui gali būti naudojamas platus gydymo būdų spektras. Pirmą dieną galima skirti akupunktūrą, elektropunktūrą, lazerio terapiją, kitą dieną – vibromasažą arba taškinį masažą. Gydymo ciklas susideda iš 10-12 procedūrų su 7-10 d. pertrauka tarp ciklų. Tikslinga praveisti 2 gydymo ciklus.

Rekomenduojami BAT deriniai

1 procedūra – sin-šu V15, ge-šu V17, bu-lan R22 kairėje pusėje, he-gu G14 simetriškai iš kairės pusės V-VI tarpšonkaulinių nervų neuralgijai.

2 procedūra – sin-šu V15, žu-gen E18, ge-šu V17 – simetriškai.

3 procedūra – ge-šu V17, čze-czin VB23, lazerio terapija nesveikoje pusėje, ciui-či GI11, cziu-san-li E36 – akupunktūra nesveikoje pusėje, esant VIII tarpšonkaulinio nervo neuralgijai.

4 procedūra – fei-šu V13, cziu-in-šu V14, sin-šu V15, ge-šu V17, E36 – simetriškai slopinimo metodu, esant abipusei IV-VIII tarpšonkaulinių nervų neuralgijai (dėl persišaldymo). Vakare tinka įvairios šiluminės procedūros, masažas. Kartojantis neuralgijoms tikslinga gydyti pagrindinį susirgimą, o esant herpetiniams bėrimams reikėtų skirti ultravioletinių spindulių eritermines dozes, bėrimo vietoje sutepant jas jodu arba spiritu.

4.22. Juosmens - kryžmens radikulitas (Radiculitis lumbo-sacralis)

Iš visų radikulitų dažniausiai sergama juosmens-kryžmens radikulitu. Priežastys, kurios gali sukelti juosmens-kryžmens radikulitą yra šios: hormoniniai medžiagų apykaitos sutrikimai, infekcinės ligos, stuburo traumas, diskų vystymosi defektai, įgimtas stuburo raiščių silpnumas, senatviniai pakitimai, minkštimo branduolio išvaržos.

Be diskogeninės kilmės radikulitų gali būti ir nediskogeninės kilmės susirgimai, pasitaikantys žymiai rečiau. Jie gali būti susiję su podagra, infekcija bei intoksikacija, tačiau dažniausios radikulitų priežastys yra osteochondrozė bei diskų išvaržos. Dažnai ligos pradžią ligoniai sieja su persišaldymu.

Klinika. Pagrindinis simptomas sergant stuburo-juosmens-kryžmens radikulitu – skausmas, kuris sustiprėja einant, judant, kosint. Skausmai gali būti įvairaus pobūdžio ir pasireikšti juosmens-kryžmens srityje arba iradijuoti į vieną arba abi kojas. Skausmo iradiacijos sritis priklauso nuo disko išvaržos vietos:

- esant L3-4 disko išvaržai skausmai iradijuoja į priekinį šlaunies, vidinį kelio sąnarį, vidinį blauzdos paviršių;

- esant L4-5 disko išvaržai skausmai iradijuoja į išorinį blauzdos, užpakalinį išorinį šlaunies paviršių, kojos nykštį;
- esant L5-S1 disko išvaržai skausmai iradijuoja į šlaunies ir blauzdos užpakalinį paviršių, pėdą.

Disko išvaržos atveju traumuojama ne tik šaknelė, išeinanti pro tarpšonkaulinę angą, bet ir esanti žemiau bei aukščiau jos. Juosmens-kryžmens radikulitą reikėtų skirti nuo infekcinės kilmės sėdmeninio bei šlaunies nervo neurito, mielomeningo radikulito, nuo juosmeninės srities fibroneurito, sakroileito.

Gydymas. Gydant juosmens-kryžmens radikulitą svarbūs šie momentai: skirti nuskausminantį bei trofiką gerinantį gydymą, blokuoti patologinius impulsus ir sukurti CNS naują dominantę, stengtis pašalinti raumenų spazmus bei stimuliuoti degeneracinius procesus pačiame nerve.

Korporaliniai BAT		
min-men T4	huan-tiao VB30	jan-lin-ciuan VB34
da-čan-šun V25	čžun-liao V29	šan-liao V31
vei-čžun V40	čži-lian V54	kun-lun V60
bi-guan E31	cziu-san-li E36	nei-guan MC6
da-lin MC7	he-gu GI4	sian-in-cziao RP6
siuan-čžun VB39	šen-šu V23	ci-hai-šu V24
guan-juan-šu V26	siao-čan-šu V27	čžun-liui-šu V29
čži-ši V52		

Aurikuliniai BAT. Stuburo juosmeninė dalis – AT40, kryžmeninė stuburo dalis – AT38, šen-men - AT55, simpatinė nervų sistema - AT51, šlapimo pūslė - AT92, inkstai - AT95.

“Žydėjimo” metodas. Pagrindinė veikimo sritis: vidurinė (ThVIII-LII), žemutinė (LIII-Lv), stuburo dalis paravertebraliai. Šalutinė veikimo sritis: vidinis, išorinis, nugarinis šlaunies, blauzdos paviršius.

Taškinio masažo BAT		
cziu-san-li E36	cze-si E41	čan-gu R2
sian-in-cziao RP6	huan-tiao VB30	jai-lin-ciuai VB34
min-men T4	da-čan-šu V25	šan-liao V31
ci-liao V32	čžun-liao V33	sia-liao V34
čen-fu V36	vei-jan V39	vei-čžun V40
čži-bian V54	čen-šan V57	kun-lun V60

Ūmaus periodo metu taikomas taškinis masažas. Slopinimo būdu – nesveikoje pusėje, o tonizuojamas – sveikoje pusėje. Taškinį masažą geriau derinti su šildomosiomis procedūromis. Praėjus ūmiam periodui tikslinga skirti gydymą gimnastiką. Juosmens-kryžmens radikulitui gydyti galima taikyti įvairius refleksoterapijos būdus.

Esant juosmeninės dalies “sukaustymui” punktuojamas BAT huan-tiao VB30. Kiekvienai procedūrai pasirenkami 6-8 BAT. Pirmosiomis ūmaus periodo dienomis galima skirti elektropunktūrą, pasirenkant 4-6 BAT. Lazerio terapija ūminiam periode, ypač osteochondrozės atveju, efektinga veikiant šlapimo pūslės kanalo BAT ir palpacijos metu aptikus skausmingus taškus. Vienai procedūrai pasirenkami 2 BAT galūnėse ir 2-3 sritys – pažeidimo vietoje. Ekspozicija juosmeninės dalies BAT – iki 1 minutės, o bendro veikimo taškų – po 30 sekundžių. Derinant korporalinius ir aurikulinius BAT, vienai procedūrai reikėtų pasirinkti 2-3 BAT pakenkimo vietoje, vieną tašką ausies kaušelyje (bendro veikimo) ir vieną – sveikoje pusėje (priešingoje skausmingumo pusėje). Po elektropunktūros arba lazerio terapijos tuose pačiuose arba kituose BAT galima palikti mikroadatas. Jas laikyti nuo 1 paros iki 4-5 parų, retsykais masažuojant (2-3 kartus per parą) po 30 sekundžių.

Rekomenduojama derinti juosmeninės dalies simetrinius BAT su apatinių galūnių taškais pagal pakenkto nervo eigą.

Rekomenduojami BAT deriniai sergant ūminiu dešinės pusės juosmeninės dalies radikulitu

- 1 procedūra – ci-hai-šu V24, da-čan-šu V25, huan-tiao VB30, kun-lun V60 – simetriškai.
- 2 procedūra – jan-lin-ciuan VB34, punktuojama skaudama koja, vei-čžun V40 – simetriškai.
- 3 procedūra – čžun-liao V29, guan-juan-šu V26, min-men T4 – simetriškai, čen-czin V56 – dešinėje pusėje. Adatos paliekamos 20-30 minučių.
- 4 procedūra – da-čan-šu V25, guan-juan-šu V26, šan-liao V31 – simetriškai, juosmeninė dalis – AT40, kairė ausis – vei-jan V39, kun-lun V60 – dešinėje pusėje.
- 5 procedūra – ci-hai-šu V24, pan-guan-šu V28, sian-in-cziao RP6 – simetriškai akupunktūra arba lazeriopunktūra.

4.23. Sėdimojo nervo neuritas (Neuritis n. ischiadici)

Sėdimojo nervo neurito atveju pažeidžiamos juosmens-kryžmens nervinės šaknelės kartu su sėdimojo nervo kamieniu. Šią ligą sukelia paties nervo įvairios traumos (vaistų suleidimas, nervo nutraukimas ir kt.), navikai, lėtinės injekcijos, medžiagų apykaitos sutrikimai (podagra, diabetas), peršalimas (atšalimas). Antrinis sėdimojo nervo neuritas dažniausiai išsivysto dėl įgimtų stuburo bei mažojo dubens pakitimų.

Klinika. Ligoniai dažniausiai skundžiasi sėdynės, šlaunies užpakalinio, blauzdos šoninio paviršiaus bei pėdos skausmais, kurie dažniau juntami naktį. Pažeistoje kojoje gali būti įvairios parastezijos ir neįautri blauzdos šoninio paviršiaus bei pėdos oda. Kai kada pastebimi blauzdos ir pėdos vegetaciniai-trofiniai sutrikimai. Labai dažnai aptinkami skausmingi Valė taškai: silpna posterior osis ilei, fossae popliteae malleolus lateralis srityse.

Gydymas. Gydant sėdimojo nervo neuritą svarbūs šie momentai: skirti nuskausminantį gydymą, gerinti trofiką, blokuoti impulso praėjimą iš patologinio židinio, sukurti naują dominantę galvos smegenų žievėje, sumažinti arba nuimti raumenų spazmus. Per vegetacinę nervų sistemą pažeistame nerve stimuliuoti regeneracinius procesus, gerinti kraujotaką.

Korporaliniai BAT		
da-čan-šun V25	šan-liao V31	ci-liao V32
vei-čžun V40	čži-bian V54	kun-lun V60
huan-tiao VB30	fen-ši VB31	jan-lin-ciuan VB34
san-cziao-šu V22	ci-hai-šu V24	siao-čun-šu V27
čžun-liui-šu V29	bai-huan-šu V30	huei-jan V35
ciu-siui VB40	cziu-san-li E36	

Aurikuliniai BAT. Stuburo kryžmeninė dalis – AT38, stuburo juosmeninė dalis - AT40, pakaušio - AT29, antinkščiai - AT13, šen-men AT55, simpatinė nervų sistema - AT51.

“Žydėjimo metodas”. Pagrindinė veikimo sritis: žemutinė stuburo dalis (LIII-LV). Šalutinė veikimo sritis: vidinis, išorinis šlaunies, blauzdos paviršius bei skausmingos sritys.

Taškinio masažo BAT		
min-men T4	huan-tiao VB30	jan-lin-ciuan VB34
da-čan-šu V25	šan-liao V31	ci-liao V32
čžun-liao V33	siao-liao V34	čen-fu V36
	vei-jan V39	vei-čžun V40

Pirmiausia surandamas skausmingiausias BAT ir masažuojamas slopinimo metodu. Vėliau pereinama prie pagrindinio taško huan-tiao VB30, dar vėliau – prie šlapimo pūslės kanalo BAT. Taškinis masažas baigiamas kryžmens srities masažu į viršų nuo SIV-S1. Esant stipriems skausmams akupunktūra atliekama slopinimo metodu. Paūmėjimo metu procedūros skiriamos kasdien arba du kartus per dieną, o lėtinio proceso metu – kas antrą dieną. Procedūrai pasirenkami specifinio veikimo 4-6 BAT ir 2 – bendro veikimo. Pravedami 1-2 gydymo ciklai po 10-12 procedūrų su 7-10 dienų pertrauka.

Rekomenduojami BAT deriniai

- 1 procedūra – da-čan-šu V25, šan-liao V31, huan-tiao VB30, kun-lun V60 – simetriškai.
- 2 procedūra – čžun-liui-šu V29, bai-huan-šu V30, vei-čžun V40 – skausmingoje pusėje, kryžmeninė stuburo dalis AT38 – sveikoje pusėje.
- 3 procedūra – da-čan-šu V25, ci-liao V32, huan-tiao VB30 – skausmingoje pusėje, akupunktūra arba lazerio terapija, juosmeninė stuburo dalis AT40 – mikrodata 2-3 parom.
- 4 procedūra – sia-čan-šu V27, čži-bian V54 – sėje.
- 5 procedūra – da-čan-šu V25 – simetriškai, ci-liao V32, čen-fu V36 – skausmingoje pusėje esant skausmams nakties metu. Jei skausmas iš nugarinio šlaunies paviršiaus plinta į kelią ir blauzdą, galima naudoti šiuos BAT: nei-guan MC6, cziu-san-li E36 – skausmingoje pusėje slopinimo metodu. Ligoniams, sergantiems juosmens - kryžmens pleksitu, juosmens – kryžmens radikulitu, sėdimojo nervo neuritu patartina rekomenduoti prisilaikyti šių taisyklių tiek gydymo metu, tiek po gydymo:
 1. Ūminiu ligos metu reikia kelias dienas pagulėti. Skaudamą koją sulenkti per kelią. Juosmens srityje tinka termoforas.
 2. Pasveikus vengti didelių fizinių krūvių, nekilti sunkumų.
 3. Saugoti juosmenį (negulėti ant drėgnos žemės, akmens). Kojas ir juosmenį saugoti nuo šalčio ir laikyti šiltai.
 4. Sekti, kad būtų gera žarnyno veikla.
 5. Nesimaudyti vandenyje, kurio temperatūra mažesnė negu 20°C.

6. Nenaudoti alkoholio, nerūkyti.
7. Praėjus ūminiam periodui vasaros metu tinka saulės vonios arba karštas smėlis, pradedant 10 min. iki 1 valandos.

Simptominė akupunktūra esant skausmams juosmens srityje

Esant skausmams juosmens srityje rekomenduojami šie BAT deriniai:

- skausmai nugaroje nuo kaklo iki uodegikaulio – vei-čžun V40;
- skausmai juosmens srityje, stubure – fu-liu R7, lou-gu RP7;
- ap sunkinti galvos judesiai punktuojant pagal skrandžio kanalą aukščiau ir žemiau BAT cziu-san-li E36 iki kraujo lašo;
- esant juosmens srities patinimui punktuojami čen-šan V57, taškas fu-liu R7, čžu-bin R9;
- skausmai juosmens srityje ir šalčio jutimas viršutinėje kūno dalyje, ap sunkinti galvos judesiai į šalis – in-ši E33, cziu-san-li E36;
- karščio jutimas širdies plote, dusinimas – jun-ciuan R1, da-čžun R4;
- ap sunkintas tuštinimas – jun-ciuan R1;
- skausmai apatinėje pilvo dalyje – tai-čun F3;
- skausmai juosmens srityje, kai ligonis negali pilnai ištiesti stuburo – šu-gu V65, czin-gu V64, kun-lu V60, pin-šu V61, šen-mai V62;
- juosmens srities skausmai, plintantys pagal stuburą – fu-liu R7, fei-jan V58;
- juosmeninės srities skausmai, iradijuojantys į pilvo apačią, tarpšonkaulius – u-li F10, fu-tu E32, fen-ši VB31, huei-jan V35;
- skausmai juosmens srityje (ligonis negali kosėti dėl stipraus skausmo) – fen-či VB20, čen-fu V36.

Esant stipriems skausmams dešinėje pusėje punktuojama kairėje pusėje ir atvirkščiai.

4.24. Peties rezginio uždegimas ir peties-mentės periartritas

(Plexitis brachialis et periarthritis humeroscapularis)

Peties rezginio uždegimo priežastys gali būti kelios: žastikaulio galvutės išnirimas, raktikaulio lūžis, persišaldymas, infekcijos, augliai ir kt. Pleksitai skirstomi į viršutinį, apatinį ir totalinį.

Klinika. Viso peties rezginio pažeidimas sukelia periferinę paralizę arba paralyžių, sutrinka atitinkamos rankos judesiai. Diu-šeno-Erbo sindromas išsivysto, pažeidus viršutinę peties rezginio dalį (C5-C7). Ligonis negali per peties sąnarį judinti rankos pirmyn ir atgal, blogai jas sukelia per alkūnę. Atsiranda peties žasto skausmai ir parastezijos. Atrofuojasi deltiniai žasto raumenys. Kai pažeidžiamos nervinės skaidulos (C8-D1), išsivysto Dežesino-Kliupkės sindromas. Todėl paralyžiuojami ir atrofuojasi smulkūs plaštakos bei pirštų lenkiamieji raumenys. Kai uždegimas lokalizuojasi netoli stuburo, pasidaro nejautri alkūninio nervo inervuojamoji sritis.

Be minėtų simptomų būna ir Harnerio sindromas pakenktoje pusėje (ptožė, miozė, enoftalmas). Peties-mentės periartritas laikomas kakliniu osteochondrozės vegetaciniu-trofiniu sindromu, tačiau gali išsivystyti ir esant traumotam peties sąnariui (sportininkams), sergantiems infekciniu artritu, cukralige ir kt. Peties-mentės periartritas vystosi kaip refleksinis sindromas, pažeidus C5 diską. Pagrindinis peties-mentės periartrito simptomas – skausmas. Spontaniniai skausmai nakties metu gulint ant nesveiko šono, iradijuoja į kaklą ir ranką. Jie sustiprėja judesių metu. Ligai progresuojant atrofuojasi deltinis, antidyglinis ir podyglinis raumenys, vystosi raumenų kontraktūros.

Gydymas. Gydant minėtus susirgimus svarbu skirti nuskausminantį gydymą, stengtis atstatyti nervinį pralaidumą, gerinti audinių mitybą, kraujotaką bei motoriką.

Korporaliniai BAT sergant viršutiniu pleksitu		
šou-san-li GI10	ciui-či GI11	czian-jui I13
ciui-gu GI16	nao-šu IG10	ciui-juan IG13
czian-vai-šu IG14	czian-čžun-šu IG15	vai-guan TR5
fen-či VB20	da-čžu V11	tian-čžun V10

Korporaliniai BAT sergant apatiniu pleksitu		
šao-hai C3	tun-li C5	šen-men C7
nei-guan MC6	da-lin MC7	nei-guan MC6
he-gu GI4	jan-si GI5	šou-san-li GI10
šian-lian GI9	bi-nao GI14	tian-din GI17

nao-šu IG10	czian-vai-šu IG14	tian-čuan IG16
hou-si IG3	fen-či VB20	czian-czin VB21
tian-čžu V10		

Aurikuliniai BAT. Pakaušio nervas – AT121, antinkščiai AT13, talamus AT104, šen-men AT55, simpatinė nervų sistema AT51.

“Žydėjimo metodas”. Pagrindinė veikimo sritis: viršutinė nugaros dalis. Šalutinė veikimo sritis: vidinis žąsto, alkūnės ir dilbio paviršius.

Taškinio masažo BAT		
šao-men C3	tun-li C5	ciui-cze MC3
šen-men C7	he-gu GI4	jan-si I5
šou-san-li GI10	ciui-či GI11	bi-nao GI14
czian-jui GI15	hou-si IG3	van-gu IG4
czian-čžen IG9	nao-šu IG10	czian-čžun-šu IG15
da-čžu V11	vai-guan TR5	da-lin MC7
czian-czin VB21	da-čžui T14	

Pradėti masažą galima nuo taško czian-jui GI15 ir prieiti prie stuburo kaklinės dalies slankstelių CVI-CVII iš abiejų pusių. Galima pasirinkti širdies kanalo taškus dilbio srityje pereinant prie storjo žarnyno kanalo taške ciui-či GI11. Ūminio periodo metu taškinis masažas daromas slopinimo būdu nesveikoje pusėje ir dirginimo – sveikoje.

Rekomenduojami BAT deriniai

1 procedūra – czian-čžun-šu IG15, ciui-či GI11 skaudamoje pusėje, da-čžu V11, fen-či VB20 – sveikoje pusėje.

2 procedūra – tian-čžu V10, šou-san-li GI10, vai-guan TR5 – simetriškai, thalamus AT104 – sveikoje pusėje.

3 procedūra – da-čžui T14, ciui-či GI11 – simetriškai, czian-čžun-šu IG15 – skaudamoje pusėje.

Rekomenduojami BAT deriniai viršutinio pleksito atveju

1 procedūra - tian-čžu V10, czian-vai-šou IG14, bi-nao GI14, vai-guan TR5 – skaudamoje pusėje.

2 procedūra – da-čžu V11, hou-si IG3, jan-si GI5, thalamus AT104 - sveikoje pusėje.

3 procedūra – tian-čžu V10, cziui-gu I16, šan-lian G19 – skaudamoje pusėje, pakaušio nervas AT121 – sveikoje pusėje; akupunktūra arba lazerio terapija. Gali būti parenkami ir kiti BAT deriniai priklausomai nuo indikacijų. Sergant peties-mentės periartritu geras terapinis efektas pasiekiamas gydymui taikant manualinę terapiją, taškinį masažą, lazerioterapiją bei akupunktūrą.

4.25. Stuburo kaklinės dalies osteochondrozė (Osteochondrosis r.cervicalis)

Stuburo kaklinės dalies osteochondrozės metu pažeidžiami keli tarpslanksteliniai diskai (C5-C7). Todėl vienas kaklinės šaknelės pažeidimo sindromas būna retai.

Klinika. Ligoniai jaučia skausmus kaklo srityje kurie iradijuoja į galvą, pakaušį, petį, žąstą, dilbį, net pirštus. Dėl skausmo aktyvūs kaklo judesiai būna riboti. Be skausmų būna ir parastezijos įvairių rankos segmentų srityse. Gali atrofotis kaklo užpakalinės grupės segmentų srityse. Gali atrofotis piršto parėzė. Būna ir vegetacinių sutrikimų (prakaitavimas, karščio jutimas kūne, šaltkrėtis, tachikardijos ir kt.).

Gydymas. Gydant minėtą susirgimą svarbu skirti nuskausminantį gydymą, mažinti raumenų spazmus, gerinti trofiką bei kraujotaką.

Korporaliniai BAT		
ciui-či GI11	van-gu IG94	či-dze P5
fen-fu T16	hou-din T19	van-gu IG4
i-fen TR17	ciui-bin VB7	ciao-in VB11
tian-čžu V10	tun-tian V7	

Aurikuliniai BAT. Galvos smegenų žievė – AT34, pakaušio nervas - AT121, viršugalvis - AT36, šen-men AT55, išorinė ausis - AT20.

“Žydėjimo metodas”. Pagrindinė veikimo sritis: viršutinė stuburo dalis. Šalutinė veikimo sritis: dvi linijos atgal pagal šlapimo pūslės kanalą nuo plaukų augimo pabaigos srities iki taško da-čžui V11; dvi linijos pagal tulžies pūslės kanalą nuo taško fen-či VB20 iki czian-czin VB21.

Taškinio masažo BAT		
he-gu GI4	jan-si GI5	tian-din GI17
ciui-či GI11	jan-gu IG5	siao-hai IG8
čžun-fu P1	da-čžui T14	fen-či VB20
cziu-san-li E36	da-čžu V11	vei-šu V13

Taškiniams masažui pasirenkami įvairūs BAT deriniai, pasitelkiant ir skausmingų taškų masažą.

Rekomenduojami BAT deriniai

1 procedūra – fen-fu T16, fen-či VB20, či-cze P5 – simetriškai.

2 procedūra – hou-din T19, van-gu IG4, tun-tian V7 – simetriškai.

3 procedūra – da-čžui T14, fen-či VB20, pakaušio nervas AT121 – simetriškai.

Geras terapinis efektas gaunamas derinant manualinę terapiją, akupunktūrą, elektropunktūrą, lazerio terapiją bei taškinį masažą stuburo kaklinės dalies srityje. Esant abipusiam kaklinės dalies migrenos priepuoliui punktuojami galvos BAT, kartu įvedant taškus rankose (le-ciue P7, šen-men C7, nei-guan MC6, šou-san-li GI10, tai-čun F3) bei aurikulinius BAT.

Įvairios etiologijos skausminiai sindromai užima vieną iš pirmųjų vietų bendroje sergamumo struktūroje ir neretai sąlygoja laikino nedarbingumo ir invalidumo atsiradimą. Europoje tai sudaro 16 % bendro susirgimų skaičiaus. Dažniausiai serga pramonės įmonių ir žemės ūkio darbininkai bei tarnautojai, todėl ši problema yra ne tik medicininė, bet ir socialinė-ekonominė.

Šiuo metu Lietuvoje jau yra sukaupta didelė patirtis taikant skirtingus refleksoterapijos metodus įvairios etiologijos skausminiams sindromams gydyti, tačiau problema iki šiol lieka nepilnai išspręsta. Todėl šioje srityje reikia toliau dirbti siekiant parengti efektyviausius gydymo metodus ir sutrumpinti darbingumo atstatymo terminus.

5. Tyrimo rezultatai

Gydymo proceso metu ligoniams buvo nustatyta teigiamą kiekybinių klinikinių reiškinių rodiklių dinamiką pagal klinikinio, rentgenologinio, elektromiografinio ir specialaus tyrimo duomenis.

Pagrindinių naudotų gydymo metodų efektyvumo tyrimo rezultatai, gauti gydant įvairios etiologijos skausminius sindromus, pateikti šioje lentelėje.

3 lentelė

Stuburo juosmeninės dalies skausmo sindromų metodų efektyvumas

Neurologiniai sindromai	Gydymo metodai								
	Akupunktūra			Lazeriopunktūra			Elektroakupunktūra		
	ŽP	P	NP	ŽP	P	NP	ŽP	P	NP
Reflektoriniai sindromai	6	15	9	11	5	–	9	8	1
Šakneliniai sindromai	5	14	13	5	7	4	6	6	2
Viso	13	19	22	16	12	4	15	14	3
Viso absoliučiais skaičiais	42		22	28		4	29		3
Viso procentais, %	66,7		33,3	87,5		12,5	90,6		9,4

Lentelėje pažymėta: ŽP – žymiai pagerėjo, P – pagerėjo, NP – nepagerėjo.

Gydymo poveikyje, kurį sudaro lazeriopunktūra ir antioksidantai, buvo pastebėtas greitas rodiklių regresas ligoniams su refleksiniais sindromais (trečia grupė). Taip, pavyzdžiui, per 15 dienų juosmeninės osteochondrozės klinikinių reiškinių kiekybinių rodiklių suma sudarė nuo $5,28 \pm 0,42$ santykinų vienetų, tuo tarpu kai pirmos grupės pacientams šis rodiklis po 25 gydymo dienų buvo nuo $7,97 \pm 0,67$ santykinų vienetų.

Gydymo eigoje ligonių su refleksiniais sindromais įvairūs kiekybiniai rodikliai sumažėjo tolygiai. Kompleksinio gydymo, į kurį įėjo lazeriopunktūra (trečioji grupė), pasėkoje buvo pastebėtas juosmeninės osteochondrozės klinikinių reiškinių bendros kiekybinių rodiklių sumos žymus sumažėjimas – nuo $16,49 \pm 1,53$ iki $5,28 \pm 0,42$ santykinų vienetų, t. y. $11,21 \pm 0,92$ santykinų vienetų ($P < 0,01$). Po kompleksinio gydymo, derinamo su elektropunktūra, atitinkamai gauti tokie rezultatai: nuo $16,34 \pm 1,51$ iki $6,64 \pm 0,53$ santykinų

vienetų, t.y. $9,70 \pm 0,76$ santykinių vienetų ($P < 0,01$). Kontrolinei grupei gydymo trukmė siekė vidutiniškai 23,4 dienos, o trečiajai grupei (lazeriopunktūra ir antioksidantai) sudarė 18,6 dienos ir tai sudarė $4,6 \pm 0,36$ dienos mažiau už kontrolinės grupės vidurkį ($P < 0,05$).

Mums ištyrus kiekybinių rodiklių dinamiką ligonių, kuriems pasireiškia įvairios etiologijos skausminiai sindromai, kaip ir ištirtųjų ligonių, turinčių refleksinių sindromų, pastebėjome bendrą tiriamų rodiklių dydžių sumažėjimo tendenciją. Taip pat buvo pastebėtas ir žymus rodiklių regresas ketvirtajai ligonių grupei po kompleksinio gydymo mūsų parengtu elektroakupunktūros metodu – nuo $20,25 \pm 1,87$ iki $6,92 \pm 0,56$ santykinių vienetų, t.y. vidutiniškai $13,33 \pm 1,17$ santykinių vienetų ($P < 0,01$). Kiekybiniai rodikliai ketvirtojoje grupėje žymiai priartėjo prie normos jau po 15 gydymo dienų, o pirmosios grupės ligoniai to nepasiekė net ir po 25 gydymo dienų. Šioje kontrolinėje grupėje gydymo trukmė sudarė vidutiniškai 26,8 dienos. Ketvirtajai grupei (elektroakupunktūra ir antioksidantai) gydymo trukmė sudarė 21,2 dienos ir buvo $5,5 \pm 0,41$ dienos mažesnė už pirmosios grupės vidurkį.

Penktosios ir šeštosios grupių ligonių, kuriems pasireiškia įvairios etiologijos skausminiai sindromai, po gydymo kurso lazeriopunktūra ir elektroakupunktūra su elektros srove, kurios dažnis siekė 700-2000 Hz ir 130-150 Hz arba 30-100 Hz ir 2-3 kHz, kiekybinių rodiklių suma praktiškai nesiskyrė nuo kitų ištirtų grupių rodiklių sumų.

Kaip rodo gautų rodiklių analizė, 946 ligoniams atliktų tyrimų rezultatai objektyviai liudija, kad kompleksinis gydymas trečiojoje ir ketvirtojoje ligonių grupėse taikant parengtus lazeriopunktūros, elektroakupunktūros ir trakcinius metodus yra efektyvesnis, negu įprasti gydymo metodai. Pasireiškiant skausminiams simptomams, statistiniu požiūriu geriausiai yra lazeriopunktūros metodas (trečioji grupė), o esant šakneliniams sindromams – elektroakupunktūra bei traccija (ketvirtoji grupė).

Gydymo efektyvumas buvo vertinamas pagal žinomą metodiką. Žymiu pagerėjimu buvo laikomi tokie teigiami savijautos pokyčiai:

- subjektyvių nusiskundimų nebuvimas,
- skausmo sindromo nebuvimas,
- įtampos simptomų nebuvimas,
- aktyvių judesių apimties atstatymas.

Pagerėjimu buvo laikoma:

- aiškus nusiskundimų sumažėjimas,
- objektyvių susirgimo reiškinių sumažėjimas.

Nežymiu pagerėjimu buvo laikomas skausmo intensyvumo sumažėjimas gydymo eigoje be pakitimų neurologiniame statuse. Jeigu gydymas neduodavo jokių teigiamų rezultatų (subjektyvūs nusiskundimai ir objektyvūs duomenys likdavo be pakitimų), tai toks gydymo efektyvumas buvo vertinamas „be pakitimų“.

Tyrimai parodė, kad lazeriopunktūros ir elektroakupunktūros metodų efektyvumas priklauso nuo juosmeninės osteochondrozės pagrindinių klinikinių reiškinių išreikštumo. Esant refleksiniams sindromams, pagerėjimas ir žymus pagerėjimas pastebėtas 96,4 % ligonių, o esant šakneliniams sindromams – 80,1 %. Palyginamoji refleksoterapijos rezultatų analizė parodė, kad esant refleksiniams sindromams, greitesnis gydymo efektas pastebėtas kompleksiskai gydant parengtu elektroakupunktūros metodu, kurį taikant elektros srovės dažnis palaipsniui keičiamas nuo 700-2000 Hz iki 30-100 Hz kiekvieno seanso metu. Atlikus gydymą, skausmas išnyko ir gydymo efektas daugumai ligonių buvo pasiektas po 8-9 seansų, o kontrolinėje grupėje – po 11-13 seansų.

Tyrimų rezultatai taip pat parodė, kad teigiama juosmens osteochondrozės klinikinių reiškinių dinamika po kompleksinio gydymo lazeriopunktūra buvo mažiau išreikšta, negu ligoniams po gydymo klasikine akupunktūra, antioksidantais, imunomoduliatoriais ir traccija.

6. Išvados

1. Literatūros šaltinių analizė rodo, kad iki šiol dar nėra patogeninių priemonių, kurios užtikrintų efektyvų įvairios etiologijos skausminių sindromų gydymą ir išgydymą, todėl reikia tirti ir tobulinti įvairias gydymo bei profilaktikos priemones.
2. Identifikuotos priemonės, galinčios duoti teigiamų pokyčių įvairios etiologijos skausminių sindromų gydymo procese: mityba, profilaktinė gimnastika, refleksio-imuno rehabilitacija ir fitoprofilaktika, įvairūs refleksoterapijos metodai.
3. Identifikuotos priemonės geriausių gydymo rezultatų gali duoti tik tuo atveju, jeigu jos taikomos individualiai ir kompleksiskai
4. Tyrimų metu buvo stebimi 964 ligoniai, kuriems buvo pasireiškę įvairios etiologijos skausminiai sindromai ūmiame arba poūmiame ligos laikotarpyje.
5. Stebimi ligoniai buvo gydomi įvairiais refleksoterapijos metodais įjungiant ir frakcinį metodą.

6. Lyginamoji refleksoterapijos-akupunktūros rezultatų analizė parodė, kad esant įvairiems skausminiams sindromams greitesnis gydymo efektas pasiektas gydant kompleksiskai – įjungiant ir elektropunktūrą bei trakcinį metodą.
7. Atliekant gydymą efektas daugumai ligonių buvo pasiektas po 8-9 seansų, o kontrolinėje grupėje – po 11-13 seansų.
8. Remiantis klinikiniais tyrimais parengti ir į gydymo praktiką įdiegti kompleksiniai įvairios etiologijos skausminių sindromų gydymo metodai.

Literatūra

1. Zorys A. Praktinė akupunktūra. Spindulys, Kaunas, 1994. – 554 p.
2. Murray M.T. Encyclopedia of Natural Supplement. 1996. – 489 p.
3. Молостов В.Д. Иглотерапия. 2000 г. – 473 с.
4. Zorys A., Zorienė D.A. Ligonių, sergančių degeneraciniais-distrofiniais stuburo susirgimais, reabilitacija taikant įvairius refleksoterapinius metodus kartu su antioksidantais. LTMA mokslo darbai. 2006, Nr.4.– P. 101-105.
5. Яковлев Н. А. Поясничный остеохондроз. Москва, 1990. – 338 с.
6. Стояновский Д.Н. Боль в области спины и шеи. 2002. -389 с.
7. Lewit K. Manuelle Therapie. London, 1985. – 310 p.

TREATMENT OF PAIN SYNDROMES OF DIFFERENT ETIOLOGY USING NON-TRADITIONAL METHODS

A. Zorys

*Kaunas Clinics of Reflex Therapy and Acupuncture,
Lithuanian Academy of Applied Sciences*

S u m m a r y

People often suffer from various diseases. Analysis of the medical papers and reports shows that efficient treatment of pain syndrome is still problematic. Apart from traditional treatment people often choose non-traditional ones, especially when the traditional treatments do not provide good enough results. Acupuncture is one of the optional non-traditional ways of treatment. This paper presents perennial results of author's researches, which were carried out over a many years period of various aetiology pain syndromes' treatment by means of combination of traditional and non-traditional remedies, such as acupuncture, electro puncture, laser puncture and other means of reflex therapy. Researches, which allowed finding and concluding of the presented guidelines, recommendations and conclusions, were performed in Kaunas Clinics of Reflex Therapy and Acupuncture. 968 cases of pain syndromes of various aetiology were analysed during the period of 10 years from 1994 to 2004 and treatments based mostly on acupuncture and other means of reflex therapy were applied what resulted into improvement of patients' health. 59 % of patients of the investigative group were women and 41% men. All researched patients were able-bodied having age from 31 to 60 years. The presented recommendations include not only biologically active points for the particular pain syndrome but also biologically active points depending on the locality of pain, irradiation, character and type of the case. The main means able to give positive results of treatment were identified: nutrition, prophylactic gymnastics, reflex-immune rehabilitation and prophylaxis and various methods of the reflex therapy. Treatments of patients according to the proposed combined traditional and non-traditional method gave positive results after the 8-9 courses of treatment versus 11-13 courses in the comparative group.

The carried out researches also confirmed that combined usage of various methods of treatment selected individually for every patient gives better results.

Gauta 200810 01

Spausdinti rekomendavo: prof. A. Norkus ir prof. R. Gailius